

แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน
ของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

Guidelines for Strengthening Community Organization by Resolving Poverty Problem a
Case Study of Don-mod daeng District Ubon Ratchathani Province.

จุฑามาส ชมผา

Chuthamas Chompha

อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Ubon Ratchathani Rajabhat University

Corresponding Author Email: chuthamars.chom@gmail.com

Received: 13 December 2020

Revised: 10 March 2021

Accepted: 24 March 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี และ 2. เพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกองค์กรชุมชนในอำเภอดอนมดแดง จำนวน 378 คน ที่มาจากสูตรการคำนวณของทาโร่ ยามานะ และกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับขององค์กรชุมชนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวมมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.8$) และ 2) แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 2.1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรปรับปรุงเส้นทางคมนาคมและพัฒนาตลาดชุมชนให้ได้มาตรฐาน 2.2) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมการออมในรูปแบบกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อการผลิตของหมู่บ้านหรือตำบล 2.3) ด้านการพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน พัฒนาอาชีพให้แก่สตรีหรือกลุ่มแม่บ้าน จัดกิจกรรมสำหรับการพัฒนาสุขภาพเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมกับช่วงวัย มีเครือข่ายเยาวชนในอำเภอดอนมดแดงในการทำกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น และ 2.4) ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรทำนุบำรุงสถานที่สำคัญในอำเภอดอนมดแดงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือจัดกิจกรรมประเพณีที่สำคัญ และควรอนุรักษ์แหล่งน้ำ ป่าชุมชนให้มีสภาพสมบูรณ์อยู่เสมอ เพื่อให้เป็นทุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน และเยาวชนสืบไป

คำสำคัญ: องค์กรชุมชน, ปัญหาความยากจน, อำเภอดอนมดแดง

Abstract

The purposes of this study were to 1. To study the strength of community organizations to solve the poverty problem of Don Mot Daeng District and 2. to find ways to strengthen community organizations to solve the poverty problem of Don Mot Daeng District Ubon Ratchathani Province It is a combination of qualitative and quantitative research. The research tools used in this research were questionnaires, interview forms. The sample group consisted of 378 members of community organizations in Don Mod Daeng District who came from Taro Yamane's calculation formula and the target group of 20 people came from choose specific The data

collected from the questionnaire were analyzed using descriptive statistics consisting of percentage, mean, standard deviation. and an interview form for content analysis. The results showed that 1) The level of community organization in Don Mot Daeng District Ubon Ratchathani Province as a whole, the opinions were at a moderate level ($\bar{X} = 3.8$) and 2) an approach to strengthening community organizations to solve the poverty problem of Don Mot Daeng District. Ubon Ratchathani Province consists of 2.1) Infrastructure Transportation routes should be improved. and develop the community market to meet the standards 2.2) Community economic development Promote savings in the form of a savings cooperative group for the production of villages or sub-districts. 2.3) Women, children and youth development, career development for women or housewives groups. Organize activities for the development of children's and youth's health according to their age There is a youth network in Don Mot Daeng district in doing local development activities and 2.4) on culture, tradition, natural resources and environment. Should maintain important places in Don Mot Daeng District to be a tourist attraction or organize important traditional activities and should conserve water resources Community forests are always in perfect condition. To provide social and environmental capital for people and youth continue.

Keywords: Community Organization, Poverty Problem, Don-Moddaeng District

บทนำ

ความยากจน (Poverty) เป็นปัญหาสำคัญทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมในทุกประเทศ ที่เชื่อมโยงกับความไม่เท่าเทียมกัน (inequality) ความยากจนเป็นการพิจารณาความยากจนโดยสมบูรณ์ แต่ความไม่เท่าเทียมกันเป็นการพิจารณาความยากจนโดยสัมพัทธ์ ความยากจนเป็นสถานะที่คนรู้สึกด้อยคุณค่า คนยากจนจะขาดโอกาสมีทางเลือกจำกัด อาทิ การขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ ขาดสุขอนามัย เข้าไม่ถึงสิทธิรักษาพยาบาล ขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดที่ดินทำเกษตร หรือขาดแหล่งเงินทุนเพื่อการผลิต การว่างงาน รวมถึงความรู้สึกไม่มั่นคง การไร้อำนาจต่อรองและการถูกกีดกันออกจากชุมชนและสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรง คือ นิยามของความยากจนที่ องค์การสหประชาชาติ หรือ The United Nations Organization: UN (2018) ได้อธิบายไว้นั้น สอดคล้องกับ The United Nations Development Programmed: UNDP (United Nations Organization, 2019) ซึ่งระบุว่าความยากจน เป็นความขัดสนด้านโอกาสและทางเลือกในการตัดสินใจของมนุษย์ที่จะนำไปสู่การดำรงชีวิตที่ยืนยาว มีสุขภาพแข็งแรงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ขาดเสรีภาพ มีความรู้สึกไร้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความไม่เพียงพอในทรัพยากรในการดำรงชีวิต ขาดทุนทางสิ่งแวดล้อม ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม ความยากจนอาจมีสาเหตุมาจากผลกระทบของปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ภัยพิบัติ ความเจ็บป่วย ความรุนแรง ความสูญเสีย การขาดอำนาจต่อรองและขาดศักยภาพในการเรียกร้องสิทธิ ทั้งสิทธิทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ในการดำรงอยู่ในสังคม

ตัวชี้วัดความยากจน คือ สิ่งที่ใช้ตรวจสอบหรืออธิบายถึงความยากจนและจะระบุว่าบุคคลใดเป็นคนยากจนนั้นจะต้องมีสิ่งที่เป็นตัวชี้วัดได้ชัดเจนและสามารถพิจารณาแยกแยะระหว่างบุคคลที่ยากจนกับบุคคลที่ไม่ยากจนได้ในอดีต มีดังนี้ การวัดความยากจนเชิงสัมบูรณ์ เกณฑ์เส้นความยากจน เกณฑ์พื้นที่ความยากจน เกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ตัวชี้วัดกลุ่มผลิต ตัวชี้วัดกลุ่มรายได้และการมีงานทำ ตัวชี้วัดกลุ่มสาธารณสุขและการอนามัย ตัวชี้วัดกลุ่มแหล่งน้ำ ตัวชี้วัดกลุ่มความรู้ การศึกษาและวัฒนธรรม ตัวชี้วัดกลุ่มทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งนับว่าเป็นการวัดความยากจนเชิงสัมบูรณ์โดยใช้เส้นความยากจนเป็นเป็นเครื่องวัด แสดงให้เห็นว่าจำนวนและสัดส่วนประชากร เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ข้างต้นจะเห็นว่า คนจนยังมีอยู่มาก

โดยเฉพาะในชนบทและในภาคเกษตรกรรม และส่วนใหญ่เป็นคนจนที่มีภูมิลำเนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แม้ว่าจะมีพื้นที่ในการเกษตรกรรมมากแต่คุณภาพของดินไม่เหมาะสมกับการเพาะปลูกพืชที่มีรายได้สม่ำเสมอตลอดทั้งปี การขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร อาจกล่าวได้ว่าคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นคนจนประเภทคนจนทั่วไป ตัวชี้วัดความยากจนในปัจจุบัน ตัวชี้วัดความยากจนในปัจจุบัน พิจารณาได้จากแนวคิดเกี่ยวกับเส้นความยากจนในฐานะเครื่องมือสำหรับประเมินความยากจน เส้นความยากจนเป็นเครื่องมือของภาครัฐและวิชาการด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมใช้ใน การประเมินสถานะความยากจนระดับปัจเจกในแต่ละครัวเรือน จำแนกรายพื้นที่จังหวัดและภูมิภาคได้ เส้นความยากจน คือ เกณฑ์รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนที่คนเราสามารถใช้จ่ายอาหาร และสินค้าพื้นฐานในการดำรงชีพได้อย่างเพียงพอ ซึ่งโดยเฉลี่ยทั่วประเทศ จะคำนวณว่า คนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 4,166 บาท หรือ ต่ำกว่า 50,000 บาทต่อปี ถือว่าเป็น “คนจน” (Community Development Department, 2017)

องค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีระบบการจัดการที่สมาชิกของชุมชนจัดตั้งขึ้น เพื่อดำเนินการร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้ พัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม หรือพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม หรือเป็นเครือข่ายขององค์กรชุมชนที่มีการรวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกระทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ขององค์กรชุมชนในพื้นที่ และเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน หรือเป็นกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับชุมชนบนภูมิปัญญาและรากเหง้าชุมชนแบบองค์รวม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมกับสังคมหรือชุมชน เป็นการจัดตั้งภายใต้การกำกับดูแลของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ที่หน้าที่สนับสนุนการช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายขององค์กรชุมชน ด้านการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท เน้นการพัฒนาแบบบูรณาการ มีการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายขององค์กรชุมชน ตลอดจนการประสานงานสนับสนุนและให้การช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ (Community Organization Development Institute: Public Organization, 2020)

จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่โดยประมาณ 15,774 ตารางกิโลเมตร มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 5 ของประเทศ และมีประชากรอาศัยอยู่ทั้งสิ้น 1,869,633 คน นับได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีประชากรอาศัยอยู่มากเป็นอันดับที่ 3 ของประเทศ มีศักยภาพด้านเศรษฐกิจ การค้าการลงทุน การท่องเที่ยว การเกษตรและด้านบริหารจัดการอื่น ๆ สามารถพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการคมนาคมของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ได้ในอนาคต Ubon Ratchathani Provincial Governor's Office (2018) เมื่อวิเคราะห์ศักยภาพเชิงพื้นที่ของจังหวัดอุบลราชธานี จะพบว่า มีผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดอุบลราชธานี (GPP) มีมูลค่าเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะภาคการเกษตร ภาคบริการ และภาคการค้า ที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นสูงอย่างต่อเนื่องระหว่างปี 2555- 2557 เป็นต้นมา

และเมื่อพิจารณาในระดับพื้นที่จะพบว่าอำเภอที่มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีสูงที่สุด 5 อันดับแรก คือ อำเภอนาจะหลวย (177,780 บาท/คนต่อปี) อำเภอเมืองอุบลราชธานี (114,817 บาท/คนต่อปี) อำเภวารินชำราบ (86,582 บาท/คนต่อปี) อำเภอเดชอุดม(73,340 บาท/คนต่อปี) และอำเภอพิบูลมังสาหาร (68,321 บาท/คนต่อปี) ตามลำดับ ส่วนอำเภอที่มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีน้อยที่สุด อำเภอบุญทริก ตามลำดับ (53,741 บาท/คนต่อปี) อำเภอตระการพืชผล (54,746 บาท ต่อคนต่อปี) อำเภอทุ่งศรีอุดม (54,919 บาท/คนต่อปี) อำเภอนาตาล (55,008 บาท/คนต่อปี) และอำเภอดอนมดแดง (55,100 บาท/คนต่อปี) อำเภอดอนมดแดง นับเป็นหนึ่งในห้าอำเภอที่มีค่าเฉลี่ยรายได้ต่อคนต่อปีต่ำที่สุด ภูมิประเทศของอำเภอดอนมดแดง มีความเป็นเมืองกึ่งชนบท มีเขตรอยต่อของอำเภอดอนมดแดงกับอำเภอเมืองอุบลราชธานี การคมนาคมสะดวกและอยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองเพียง 20 กิโลเมตร มีทุนด้านภูมิปัญญาหรือทุนทางวัฒนธรรมหลากหลาย เมื่อพิจารณาจากลักษณะทางภูมิศาสตร์พบว่ามีความเหมาะสมสำหรับการผลิตพืชทางเกษตรและการแปรรูป หรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ยังมีระดับรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีค่อนข้างน้อย ทำให้ผู้วิจัยมีความ

สนใจการดำเนินการขององค์กรชุมชนภายในอำเภอดอนมดแดง ตลอดจนความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนต่าง ๆ ภายในอำเภอดอนมดแดง ที่มีการรวมกลุ่มของประชาชนในลักษณะองค์กรชุมชนและจัดตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชน มีจำนวนทั้งสิ้น 43 แห่ง นั้นว่ามีการดำเนินงานร่วมกับองค์กรภาครัฐในพื้นที่จะช่วยหนุนเสริมหรือผลักดันให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของชุมชนได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเป็นสถาบันการศึกษาในพื้นที่และพร้อมจะเป็นหน่วยงานประสานความร่วมมือ กับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการบูรณาการแผน งบประมาณการบริหารจัดการ พัฒนาชุมชน และองค์กรชุมชนให้มีความสามารถจัดการปัญหาภายในปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับตำบลจนถึงระดับจังหวัด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ สมาชิกองค์กรชุมชนในอำเภอดอนมดแดง จำนวน 378 คน ที่มาการใช้สูตรคำนวณของทาร์โรว์ ยามาเน่ คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตร Yamane (1973)

1.3 **กลุ่มเป้าหมาย** ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 5 ท่าน และกลุ่มทดลองนำร่องในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 50 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ 1) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 2) แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ ตอนที่ 2 แบบสอบถามแสดงความต้องการในการรับบริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมหาสารคาม จำกัด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการใช้แบบสอบถาม 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 69.3) มีอายุ 61 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ 48.0) เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ (ร้อยละ 96.5) อาศัยอยู่ในตำบลดอนมดแดง (ร้อยละ 32.5) ดำรงตำแหน่งสมาชิกกลุ่ม (ร้อยละ 78.3) ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก 11-20 ปี (ร้อยละ 55.0) รายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 62.0) มีสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน (ร้อยละ 63.5) และระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 96.2) ตามลำดับ

และผลของการวิเคราะห์ระดับขององค์กรชุมชนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวมมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.8$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ศาสนา สร้างความภูมิใจในอัตลักษณ์และส่งเสริมคุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.4$) รองลงมา คือ ขนบธรรมเนียมประเพณี สร้างความภูมิใจในอัตลักษณ์และส่งเสริมคุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.3$) จริยธรรม สร้างความภูมิใจในอัตลักษณ์และส่งเสริมคุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.2$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในชุมชน ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนจำนวนมาก ($\bar{X} = 2.9$) ตามลำดับ

2. เพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ดังนี้

2.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรปรับปรุงเส้นทางคมนาคม พัฒนาลาดชุมชนให้ได้มาตรฐาน พัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทานน้ำเพื่อการเกษตรและการอุปโภคและแก้ปัญหาฝนแล้ง - น้ำท่วม มีกองทุนเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัยของประชาชนกรณีที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย

2.2 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมการออมในรูปแบบกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อการผลิตของหมู่บ้านหรือตำบล ควรพัฒนาหรือสนับสนุนอาชีพให้แก่ประชาชนในทุกช่วงวัย ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพเสริม มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต การพัฒนาอาชีพให้แก่สมาชิกองค์กรชุมชนให้มีรายได้สม่ำเสมอเนื่องจากการเกษตรตามฤดูกาล อบรมการบริหารจัดการหนี้สินระดับครัวเรือน การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิต การรวมกลุ่มองค์กรชุมชนในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างมาตรฐานด้านผลิตภัณฑ์และสามารถกำหนดราคาสินค้าของสมาชิกและเครือข่ายในราคาเป็นธรรม

2.3 ด้านการพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน พัฒนาอาชีพให้แก่สตรีหรือกลุ่มแม่บ้าน จัดกิจกรรมสำหรับการพัฒนาสุขภาพเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมกับช่วงวัย มีเครือข่ายเยาวชนในอำเภอดอนมดแดงในการทำกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น

2.4 ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรทำนุบำรุงสถานที่สำคัญในอำเภอดอนมดแดง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือจัดกิจกรรมประเพณีที่สำคัญ และควรอนุรักษ์แหล่งน้ำ ป่าชุมชนให้มีสภาพสมบูรณ์อยู่เสมอ เพื่อให้เป็นทุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน และเยาวชนสืบไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ระดับขององค์กรชุมชนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวมมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.8$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ศาสนา สร้างความภูมิใจในอัตลักษณ์และส่งเสริมคุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.4$) รองลงมา คือ ขนบธรรมเนียมประเพณี สร้างความภูมิใจในอัตลักษณ์และส่งเสริมคุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.3$) จริยธรรม สร้างความภูมิใจในอัตลักษณ์และส่งเสริมคุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.2$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในชุมชน ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนจำนวนมาก ($\bar{X} = 2.9$) ตามลำดับ

2. เพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ดังนี้

2.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรปรับปรุงเส้นทางคมนาคม พัฒนาตลาดชุมชนให้ได้มาตรฐาน พัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทานน้ำเพื่อการเกษตรและการอุปโภคและแก้ปัญหาฝนแล้ง – น้ำท่วม มีกองทุนเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัยของประชาชน กรณีที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย

2.2 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมการออมในรูปแบบกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อการผลิตของหมู่บ้านหรือตำบล ควรพัฒนาหรือสนับสนุนอาชีพให้แก่ประชาชนในทุกช่วงวัย ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพเสริม มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต การพัฒนาอาชีพให้แก่สมาชิกองค์กรชุมชนให้มีรายได้สม่ำเสมอนอกเหนือจากการเกษตรตามฤดูกาล อบรมการบริหารจัดการหนี้สินระดับครัวเรือน การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิต การรวมกลุ่มองค์กรชุมชนในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างมาตรฐานด้านผลิตภัณฑ์และสามารถกำหนดราคาสินค้าของสมาชิกและเครือข่ายในราคาเป็นธรรม

2.3 ด้านการพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน พัฒนาอาชีพให้แก่สตรีหรือกลุ่มแม่บ้าน จัดกิจกรรมสำหรับการพัฒนาสุขภาพเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมกับช่วงวัย มีเครือข่ายเยาวชนในอำเภอดอนมดแดงในการทำกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น

2.4 ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรทำนุบำรุงสถานที่สำคัญในอำเภอดอนมดแดง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือจัดกิจกรรมประเพณีที่สำคัญ และควรอนุรักษ์แหล่งน้ำ ป่าชุมชนให้มีสภาพสมบูรณ์อยู่เสมอ เพื่อให้เป็นทุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน และเยาวชนสืบไป

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพหรือประเภทความยากจนของชุมชนในอำเภอดอนมดแดงเป็นแบบความยากจนทั่วไป กล่าวคือ มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต แต่ขนาดที่ดินหรือคุณภาพของที่ดินมีน้อย ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ค่อนข้างน้อย หน่วยงานภาครัฐและองค์กรชุมชนภายในอำเภอดอนมดแดงได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยส่งเสริมประชาชนมีการออมในรูปแบบกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อการผลิต การพัฒนาอาชีพให้แก่สมาชิกองค์กรชุมชนให้มีรายได้สม่ำเสมอการบริหารจัดการหนี้สินระดับครัวเรือน การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิต การรวมกลุ่มองค์กรชุมชนในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างมาตรฐานด้านผลิตภัณฑ์และสามารถกำหนดราคาสินค้าของสมาชิกและเครือข่ายในราคาเป็นธรรม มีกิจกรรมสำหรับการ

พัฒนาสุขภาวะเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมกับช่วงวัย มีเครือข่ายเยาวชนในอำเภอดอนมดแดงในการทำกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น และด้านวัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรทำนุบำรุงสถานที่สำคัญในอำเภอดอนมดแดง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือจัดกิจกรรมประเพณีที่สำคัญ และควรอนุรักษ์แหล่งน้ำ ป่าชุมชนให้มีสภาพสมบูรณ์อยู่เสมอ เพื่อให้เป็นทุนทางสังคม และสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nopparat, N (2008) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการของรัฐบาล: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเทพา อำเภเทพา จังหวัดสงขลา พบว่า การแก้ไขปัญหาความยากจนทางกายภาพ หรือโครงสร้างพื้นฐานทำให้ประชาชนได้รับโอกาสด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น และเข้าถึงโอกาสใหม่ด้านอาชีพและการพัฒนาทักษะด้านการทำงาน ส่งผลให้ความยากจนลดลง

2. แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี การพัฒนาด้านโครงสร้างกายภาพ หรือโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การคมนาคมภายในอำเภอดอนมดแดง พัฒนาดลาดกลางของแต่ละชุมชนเพื่อรองรับการจำหน่ายพืชผลการเกษตร หรือการมีตลาดชุมชนที่อยู่ใกล้แหล่งชุมชนหรือถนนสายหลัก เพื่อให้สมาชิกองค์กรชุมชนองค์กรชุมชนได้มีต้นทุนด้านการตลาดน้อย ราคาผลิตภัณฑ์อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมที่สามารถซื้อบริโภคหรืออุปโภคได้ พัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อใช้ในการบริโภคอุปโภคและการเกษตรในฤดูแล้ง และพัฒนาระบบชลประทานจากแม่น้ำมูลไหลผ่านทางทิศใต้ แม่น้ำเซบกและมีลำห้วยนาคำให้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ โอกาสด้านการพัฒนาขององค์กรชุมชนในอำเภอดอนมดแดง เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ใกล้อำเภอเมืองอุบลราชธานี สภาพภูมิประเทศเหมาะสมกับการทำเกษตรกรรม การคมนาคมเชื่อมต่อกับถนนสายหลัก มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์กว่า 236 ปี (พ.ศ.2326 - พ.ศ.2562) บริเวณเกาะดอนมดแดง รวมทั้งมีคณะกรรมการหมู่บ้านที่ทำงานร่วมกับชุมชน การพัฒนาอำเภอดอนมดแดง อาจส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่อยู่ใกล้อำเภอเมืองอุบลราชธานีและเป็นเส้นทางเชื่อมโยงไปยังอำเภอใกล้เคียงได้ รวมทั้งเป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตรที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคภายในจังหวัดอุบลราชธานี

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

- 1.1 องค์กรชุมชนควรพัฒนาแผนแม่บทองค์กรชุมชนหรือแผนยุทธศาสตร์องค์กรชุมชนร่วมกับหน่วยงานราชการในพื้นที่
- 1.2 เพื่อบูรณาการกิจกรรม งบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดเป็นการพัฒนาควบคู่กันในทุกประเด็นการพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 องค์กรปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ควรกำหนดเป็นข้อบังคับให้นำแผนยุทธศาสตร์องค์กรชุมชนเข้าสู่แผนพัฒนาตำบล
- 2.2 ควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์องค์กรชุมชนให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาชุมชนที่กำหนดขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จได้เป็นอย่างดีด้วยความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ที่ได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและให้การสนับสนุน คอยเป็นกำลังใจในการศึกษาตลอดมา สุดท้ายนี้ คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงได้จากงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขออุทิศบูชาพระคุณ บิดา มารดา ครู อาจารย์ ทุกท่านที่เฝ้าเลี้ยงดู และประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- Community Development Department. (2007). Handbook of Local Development Planning. Bangkok: Agricultural Cooperative Community of Thailand.
- _____. (2017). Basic Necessity Information Questionnaires 2017 – 2021. Bangkok: Information for Community Development Center, Community Development Department.
- Community Organization Development Institute (Public Organization). (2020). List of Community Organizations in Ubon Ratchathani, Thailand: Khon Kaen: Community Organization Development Institute of North East region, Thailand.
- Nopparat,N. (2008). People’s Opinions Toward Government’s Policy on Social And Poverty Integrated Solutions: The Case Study of Tambon Thepa Municipality, Thepa District, Songkhla Province. Songkhla: Master of Art in Development Strategy, Songkhla Rajabhat University.
- Ubon Ratchathani Provincial Governor’s Office. (2018). “Provincial Development Plan of Ubon Ratchathani province 2018-2023”. Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani Provincial Governor’s Office.
- United Nations Development Programme:UNDP. (2019). Sustainable Development Goals 2019. (Available). <https://open.undp.org/sustainable-development-goals> (2019, February 16th)
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd Ed). New York: Harper and Row.